herpy

PILGIFTFROSKER

Summers' Poison Dart Frog

Ranitomeya summersi

Ranitomeya summersi er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på 16-21 mm fra Huallaga-dalen i Peru, oransje eller kobberfarget med svart marmorering og en svart maske over øynene. Arten er truet i naturen, eggene er vanskelige å finne, og froskene er raske og sky, så den egner seg best for en holder med erfaring med pilgiftfrosker.

Familie: Dendrobatidae

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**16-21 mm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**30 × 30 × 45 cm** L × B × H for 3 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-26 °C**
Temperatur, natt	**18-21 °C**
Luftfuktighet	**70-100 %**
Vann	**Vannskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis eller i gruppe**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**På bakken**
Egg per legging	**4-9**
Klekking	**10-14 dager**
Larvetid	**60-80 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Vokter eggene og bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Ranitomeya summersi hører til de minste pilgiftfroskene, de såkalte "thumbnails", men er stor etter slektens mål. Voksne dyr måler 16-21 mm fra snute til kloakk, og de største hunnene når omkring 21 mm. Det er ingen tydelig forskjell i lengde mellom kjønnene, men hunnene er rundere og bredere, fordi de legger egg gang på gang.

Hode, kropp og bein er oransje, gulorange eller kobberfargede med svart marmorering som kan se ut som flekker eller bånd på rygg, hode og bein. Et svart merke over øynene fortsetter forbi trommehinnen og gjør at dyret ser ut til å bære maske. Arten varierer ikke mye i farge.

Arten ble beskrevet i 2008 av Brown, Twomey, Pepper og Sanchez-Rodriguez og ble før det regnet som en underart av *Ranitomeya fantastica*. Det vitenskapelige navnet hedrer herpetologen Kyle Summers. Den har også vært ført som *Dendrobates summersi*. Den båndede formen av *R. imitator* etterligner arten, så de to kan ligne hverandre til forveksling. Kallet avslører forskjellen: hannen av *R. summersi* har et mykt, summende kall som bare kan høres på under 1 m avstand, mens *R. imitator* kaller så høyt at det kan høres på 5 m avstand. Hannen sitter gjerne fritt fremme når han kaller, og summer i opptil 5 sekunder om gangen når han leter etter en hunn.

Hudgift: *R. summersi* lager ikke giften selv. Ville pilgiftfrosker tar opp alkaloider fra små leddyr i føden og lagrer dem i huden. For akkurat denne arten er giftigheten i naturen ikke dokumentert, og angivelsen mild er lånt fra slekten, der giften er beskjeden sammenlignet med de store pilgiftfroskene. Oppdrettede dyr som får bananfluer og spretthaler, mangler giften. Likevel bør froskene ikke håndteres, og du bør vaske hendene etter arbeid i terrariet.

I fangenskap lever arten 5-10 år.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

Utbredelse og leveområde

Ranitomeya summersi finnes bare i det sentrale Peru, i regionen San Martín, i det midtre nedbørfeltet til elven Huallaga. Den er ganske vanlig rundt Sauce og Chazuta og finnes også sørvest for Callanayacu, men alle kjente funn ligger innenfor et lite område i San Martín. Arten er sett fra omtrent 180 til 700 meters høyde. Utbredelsen grenser opp til nasjonalparken Cordillera Azul og det regionale naturområdet Cordillera Escalera, men arten er ikke registrert i noen av dem, og ingen kjente bestander ligger i et verneområde.

Utbredelsen er liten og oppsplittet. Arten er vurdert som truet (EN) på IUCNs rødliste, fordi skog ryddes til småbruk og større landbruk, og fordi dyr samles inn til dyrehandelen. Nesten alle dyr som holdes utenfor Peru, stammer fra innsamling omkring 2001 eller er etterkommere av slike dyr.

> **Naturlig utbredelse:** Peru.

LEVEOMRÅDE

Ranitomeya summersi lever i tørr primær- og sekundærskog ved foten av fjellene, i 180-700 meters høyde. Skogene her er vesentlig tørrere enn de fleste andre leveområder for slekten i det sentrale Peru, og det er trolig derfor frosken nesten alltid holder seg nede ved den fuktige skogbunnen. Den er dagaktiv og jakter på små leddyr i løvet og den lave vegetasjonen. Den finnes ofte nær vassdrag og dammer eller helt ut til kanten av sakte rennende vann, men svømmer dårlig.

Eggene legges i løvlaget eller mellom blader som ligger tett sammen. Når de er klekket, bæres rumpetrollene til små vannsamlinger, først og fremst hull i trær og bladakslene på planter av slekten *Dieffenbachia*. Nøyaktige tall for temperatur, luftfuktighet og tørketid i naturen er ikke dokumentert.

Les mer: Luftfuktighet, sprøyting og ventilasjon Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Stell

TERRARIET

Et par eller en liten trio av *R. summersi* kan holdes i et terrarium på minst 30 × 30 × 45 cm (lengde × bredde × høyde), og større er bedre. Et enkelt dyr kan holdes i et noe mindre terrarium, og ungdyr kan godt gå flere sammen til de blir kjønnsmodne. Arten lever mest nede ved bakken, så gulvareal og et tykt løvlag betyr mer enn ekstra høyde.

Innred terrariet som en lysning i regnskogen. Legg et drenslag nederst, deretter en fuktholdende bunn og et tykt lag med visne blader. Kle bakveggen med kork eller lignende, og plant tett med klatreplanter og små bromelier som gir både skjul og vannsamlinger. Arten er kresen med eggleggingsplassen og velger helst blader som ligger tett sammen, så gi mange vannrette flater og skjul. Svarte filmbokser som ligger på siden med en smal åpning, kan brukes som eggleggingssted. Spretthaler og små bænkebitere i bunnen holder bunnen ren og er samtidig fôr. Et bioaktivt terrarium er derfor et godt valg.

Voksne dyr er vanligvis ikke aggressive, og en blandet gruppe kan la seg gjøre, men det kan endre seg fra dyr til dyr. Gruppen bør ha flere hanner enn hunner. Vil du holde flere enn tre, så regn med minst 4 liter ekstra plass per dyr, og vær klar til å ta et dyr ut hvis det oppstår kamper. Hold bare én form av arten i terrariet, og sett aldri forskjellige arter av *Ranitomeya* sammen, slik at du unngår kryssinger.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Hold terrariet på 21-26 °C om dagen og 18-21 °C om natten. Temperaturen må ikke komme over 27 °C over lengre tid, og over 29 °C er livsfarlig. Arten tåler varme dårligere enn kulde.

Ekstra varme er sjelden nødvendig, og lyset til plantene gir ofte nok. Sett aldri terrariet i direkte sollys, fordi temperaturen bak glasset blir livsfarlig på kort tid. Pass på klimaanlegg og radiatorer i rommet, og mål med et digitalt termometer både nede og oppe. En kjølig hvileperiode er ikke dokumentert for arten.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal ligge på 70-100 %. En god rytme er nær 100 % morgen og kveld og 70-75 % midt på dagen, slik at terrariet kan tørke litt opp mellom sprøytingene. Froskene kan kortvarig klare omtrent 50 %, men bare hvis de har rent vann å sitte i.

Sprøyt daglig, gjerne morgen og kveld, med osmosevann eller regnvann. Sørg for et lett luftskifte, slik at luften ikke blir stillestående og muggen, men uten gjennomtrekk, for tørr romluft stresser froskene. Er terrariet for tørt, gjemmer froskene seg og går ned i vekt.

VANN OG VANNKVALITET

En lav vannskål eller en bromelie med vann i bladhjørnene er nok. Froskene svømmer dårlig, så vannet må ikke være dypere enn at den minste frosken kan sitte i det med hode og overkropp over vannet. 1-2 cm er et passende nivå, og skålen skal ha en enkel vei opp. Skift vannet når det blir uklart, og bruk osmosevann, regnvann eller avklort springvann. Amfibier tar opp stoffer gjennom huden, så bruk aldri såpe eller rengjøringsmidler i terrariet; skyll i stedet med varmt vann.

Rumpetroll som tas fra foreldrene, holdes hver for seg i små beholdere med rent vann med samme temperatur som terrariet, fordi rumpetroll av slekten *Ranitomeya* kan spise hverandre. Dybden er oppgitt her som for slekten ellers og er ikke dokumentert særskilt for arten.

LYS OG UVB

R. summersi er dagaktiv, og lyset er først og fremst til plantene. Gi 12-14 timer lys om dagen og mørke om natten. Det er ikke dokumentert at arten trenger UVB. Velger du likevel en svak UVB-kilde, så sørg for masse skygge, slik at froskene selv kan velge. Høytytende lys kan øke temperaturen, så bruk en vifte eller en timer hvis terrariet blir for varmt.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Grunnfôret er små levende leddyr. Unger og unge dyr tar vingeløse bananfluer (*Drosophila melanogaster*), og store voksne kan også ta den større *D. hydei*. Spretthaler er et godt tilskudd og særlig en hjelp til de små ungene, og små bænkebitere kan også gis. Fôr daglig med akkurat så mye at det er spist opp til neste fôring. Froskene er sky og vanskelige å fôre, så fôrdyrene må være til stede hele tiden. Fersk og stabil forsyning er viktigere enn store mengder.

Bananfluer og spretthaler er ikke fullverdig kost alene, så støv fôrdyrene med et vitamin- og mineraltilskudd. Følg produsentens anvisning, fordi visse vitaminer er skadelige i store doser. Start fôrkulturene før froskene flytter inn. Maur fra naturen her hjemme duger ikke som fôr.

ATFERD OG HÅNDTERING

R. summersi er dagaktiv, rask og ofte sky, men kan bli dristigere når den har vent seg til terrariet. Man ser mest til dem i et tett beplantet terrarium med gjemmesteder. Hannen roper fra et åpent sted med et mykt, summende rop. Parene finner sammen uten egentlig amplexus. Det som ligner paring, er ofte to dyr av samme kjønn i strid.

Froskene bør ikke håndteres. Huden er tynn og gjennomtrengelig, og rester av såpe, krem og olje fra hendene kan skade dem. Skal en frosk flyttes, så lokk den inn i en gjennomsiktig bøtte eller bruk pudderfrie hansker. Slipper en frosk ut, må den fanges raskt, for den gjemmer seg og tørker ut i løpet av kort tid. Følg med på dyr som gjemmer seg hele tiden, går ned i vekt eller blir jaget, og flytt dem i tide.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Kjønnene ligner hverandre, men voksne hunner er rundere og bredere enn hannene, og bare hannen roper. Kjønnsbestemmelse av små dyr er vanskelig, og unger kan ikke kjønnsbestemmes. Alder og størrelse ved kjønnsmodning er ikke dokumentert for arten. Den sikreste veien til et par er å starte med minst fire unger og la dem finne sammen.

PARRING

Hannen sitter fritt fremme og roper med en myk, kort summing som gjentas i opptil 5 sekunder når han leter etter en hunn. Er hunnen interessert, følger hun etter ham rundt i terrariet, og paret trekker seg sammen tilbake til et rolig sted, ofte i en bromelie. Arten regnes som vanskelig å få til å yngle, og den er kresen med eggleggingsstedet.

Stabil temperatur, høy luftfuktighet og rikelig med fôr er det viktigste. En utløsende faktor som vinterhvile er ikke dokumentert for arten.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 4-9 egg om gangen i løvlaget eller mellom blader som ligger tett sammen. Eggene er svært vanskelige å finne. Hannen renser og vokter dem til de klekkes.

Når eggene er klekket, vender de voksne tilbake, og hannen bærer rumpetrollene på ryggen til en lav vannansamling, f.eks. midten av en fuktig bromelie, et lite vannhull i plantene eller en filmboks med vann. Det er ikke dokumentert at hunnen fôrer rumpetrollene med egg hos denne arten. Rumpetrollene kan vokse opp i terrariet, men det sikreste er å ta dem ut når hannen har levert dem.

Hold rumpetrollene hver for seg i små beholdere med rent vann og litt løv. Fôr med fint rumpetrollfôr, knust tørrfôr til akvariefisk og alger.

METAMORFOSE

Eggene klekkes etter 10-14 dager. Fra klekking til metamorfose går det omtrent 60-80 dager. Når forbeina kommer frem, slutter rumpetrollet å spise. Senk vannstanden, legg et stykke kork på vannoverflaten, slik at det kan kravle opp, og flytt det til en beholder med god landdel når halen er i ferd med å bli tatt opp.

OPPDRETT AV UNGER

De nyomvandlede froskene er bittesmå. Hold dem i en liten, fuktig oppdrettsbeholder med visne blader, kork og en lav vannskål. Fôr daglig med spretthaler og de minste bananfluene, og støv fôret lett med vitaminer og mineraler. Spretthaler er en stor hjelp de første ukene.

Unger kan gå sammen i en liten gruppe av jevnstore dyr. Når de nærmer seg kjønnsmodning, må du følge med på aggresjon og dele dem opp i par eller trioer.

Helse og vanlige feil

R. summersi er følsom for feil klima, og de fleste problemer skyldes stellet:

- Varme over ca. 27 °C, for eksempel fra sol gjennom et vindu, gir stress, appetittløshet og i verste fall døden. Over 29 °C er livsfarlig.
- For tørt eller for vått og stillestående terrarium gir uttørkede dyr, hudinfeksjoner og mugg.
- Fôrdyr uten vitamin- og mineraltilskudd gir svekkede knokler, særlig hos hunner som legger mange egg.
- En mager frosk uten rund mage kan skyldes for lite fôr, parasitter eller konkurranse. Sjekk at alle dyr får mat.
- Kamper mellom dyr av samme kjønn. Fjern et dyr hvis det oppstår aggresjon.

En sunn frosk har hel hud uten sår eller røde, oppsvulmede områder, særlig rundt kloakkåpningen og på innsiden av bakbeina. Isoler dyret, og oppsøk raskt en veterinær med kunnskap om amfibier hvis det slutter å spise, blir sløvt eller får sår eller hevelser.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.